

WALDEMAR MICHNA
DANUTA LIDKE
DOMINIK ZALEWSKI

**ZAPEWNIENIE EKONOMICZNEJ
SAMOWYSTARCZALNOŚCI
ŻYWNOŚCIOWEJ GŁÓWNYM
ZADANIEM POLSKIEGO
ROLNICTWA NA CAŁY XXI w.**

**STUDIA
I MONOGRAFIE**

ISSN 0239 - 7102

157

WARSZAWA 2012

PROF. DR HAB. INŻ. WALDEMAR MICHNA
MGR INŻ. DANUTA LIDKE
DR INŻ. DOMINIK ZALEWSKI

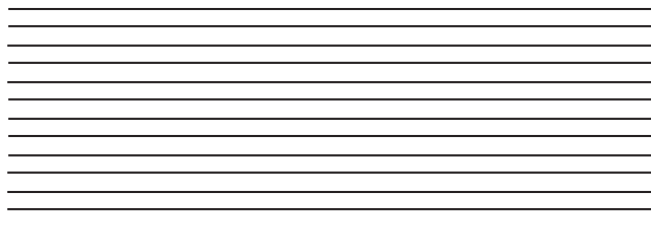
**ZAPEWNIENIE EKONOMICZNEJ
SAMOWYSTARCZALNOŚCI
ŻYWNOŚCIOWEJ GŁÓWNYM
ZADANIEM POLSKIEGO
ROLNICTWA NA CAŁY XXI w.**

Redakcja naukowa
prof. dr hab. inż. Waldemar Michna

**STUDIA
I MONOGRAFIE**

ISSN 0239-7102
ISBN 978-83-7658-339-6

157
WARSZAWA 2012

Recenzent

prof. dr hab. Władysław Szymański

Opracowanie komputerowe

Danuta Lidke

Korekta

Barbara Walkiewicz

Redakcja techniczna

Leszek Ślipki

Nakład: 220 egz., 7,68 ark. wyd.

Druk: Dział Wydawnictw IERiGŻ-PIB

00-950 Warszawa, ul. Świętokrzyska 20, skr. poczt. nr 984

tel.: (22) 50 54 685, (22) 50 54 444 (centrala)

faks: (22) 50 54 636

e-mail: dw@ierigz.waw.pl

<http://www.ierigz.waw.pl>

Spis treści

Wprowadzenie	7
Rozdział 1. Charakterystyka gospodarstw rolnych w świetle wyników Powszechnego Spisu Rolnego 2010 w polskim rolnictwie	10
1.1. Wprowadzenie.....	10
1.2. Czy nadal Polska powinna podtrzymywać definicję gospodarstw rolnych jako gospodarstwa rodzinne?.....	10
1.3. Czy zasadne jest utrzymywanie najmniejszych gospodarstw rolnych na obszarach wiejskich	12
1.4. Wstępne porównanie kierunków odżywiania się społeczeństwa ze społeczeństwami żyjącymi w podobnych warunkach klimatycznych	13
1.5. Udział gospodarstw rolnych zdolnych do odtwarzania potencjału produkcyjnego.....	14
1.6. Polskiemu rolnictwu zagraża kryzys produkcji zwierzęcej	16
1.7. Wykształcenie ludności rolniczej.....	19
1.8. Potrzeby pilnego zwiększenia spójności procesów rozwojowych rolnictwa i przemysłu spożywczego	21
Rozdział 2. Regionalne i lokalne zróżnicowanie struktury agrarnej w Polsce	23
Rozdział 3. Wybrane elementy struktury agrarnej, od których w najbliższych dekadach zależeć będzie w przeważającej mierze samowystarczalność żywnościowa kraju	31
3.1. Nowa skala i nowe kierunki produkcji rolnej wymagają zmiany charakteru i struktury agrarnej	31
3.2. Rozmiar produkcji rolnej i żywności powinien być dostosowany do zapewnienia samowystarczalności żywnościowej kraju	33
3.3. Poziom produkcji rolnej niezbędnej do zapewnienia samowystarczalności żywnościowej	35
3.4. Zasoby żywności przeliczone na ekwiwalent ziarna zbóż niezbędne do zapewnienia samowystarczalności kraju w zakresie wyżywienia.....	36
3.5. W Polsce istnieje równowaga rynkowa popytu i podaży żywności	38
3.6. Pojęcie samowystarczalności żywnościowej obejmować musi także niezbędne zaopatrzenie gospodarki w energię odnawialną.....	38

Rozdział 4. Przemiany struktury agrarnej dla wzmocnienia samowystarczalności żywnościowej Polski	41
4.1. Zmiany liczebności i kondycji ekonomicznej chłopskich gospodarstw rodzinnych.....	41
4.2. Wpływ przyrodniczego charakteru gleb i środowiska na koncepcje i strukturę agrarną rolnictwa w Polsce.....	42
4.3. Udział polskich gospodarstw rolnych w handlu zagranicznym surowcami rolnymi i żywnością	45
4.4. Przyczyny zmniejszania zakupu surowców rolnych przez przemysł spożywczy w polskim rolnictwie	46
4.5. Mała zdolność akumulacji kapitału finansowego rozdrobnionych gospodarstw utrudnia urzeczywistnianie postępu rolniczego w gospodarstwach rolnych.....	48
4.6. Rolnictwo w obecnej strukturze agrarnej nie jest w stanie podjąć nowych wyzwań społeczno-gospodarczych	49
4.7. Narastające trudności rozwoju produkcji zwierzęcej w rozdrobnionej gospodarce chłopskiej	51
4.8. Dostosowywanie specjalizacji gospodarstw rolnych do aspiracji tej części rodziny, która zamierza pracować w rolnictwie	55
4.9. Skala deficytu trzody chlewnej i możliwości jego przewyciężenia.....	57

Rozdział 5. Rozbudowa pozarolniczego sektora gospodarki narodowej na wsi w celu stworzenia miejsc pracy dla rozwiązania obecnego problemu bezrobocia wiejskiego oraz dla ludności rolniczej	61
5.1. Zapotrzebowanie na nowe miejsca pracy dla obecnego bezrobocia na wsi ..	63
5.2. Charakter interwencji państwa w kwestii zmiany struktury agrarnej polskiego rolnictwa	68
5.3. Źródła finansowania pozarolniczego sektora gospodarczego na tworzenie miejsc pracy na obszarach wiejskich oraz źródła utrzymania rodzin, które rezygnują z pracy w rolnictwie na rzecz pracy poza rolnictwem	71

Rozdział 6. Miejsce i rola władz państwowych w kształtowaniu struktury gospodarczej kraju, w tym struktury agrarnej.....	78
6.1. Wiodące działania państwa mające na celu przewyciężanie kryzysu produkcji zwierzęcej, nasilającego się bezrobocia na wsi oraz powszechności zaniku produkcji w małych gospodarstwach.....	79
6.2. Zróznicowanie docelowe struktury agrarnej w II półwieczu XXI wieku w Polsce	82

6.3. Rola i sposoby działania władz państwa w procesie restrukturyzacji rolnictwa na przykładzie Francji.....	84
6.4. Mechanizmy tworzenia akceptowalnej struktury agrarnej w różnych regionach.....	87
6.5. Gospodarstwa rolne o charakterze socjalnym.....	88
6.6. Wielkość środków, jakie Polska otrzymała na cele realizacji Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) w latach 2007-2015 (według Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi).....	89
Rozdział 7. Modyfikacje genetyczne w produkcji rolniczej i ich wpływ na samowystarczalność żywnościową oraz na udział rolnictwa w tworzeniu nośników odnawialnych surowców rolnych	92
7.1. Popyt na surowce rolne i żywność na świecie może powiększać się szybciej niż produkcja rolna oraz produkcja żywności i jej podaż	95
7.2. Bycie innowacyjnym to dla rolnika (w tym przedsiębiorstwa rolnego) akceptowalny ekonomiczny przymus	97
Rozdział 8. Główny nurt Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej zdaje ciągle egzamin i powinien być utrwalany nadal w kolejnych dekadach.....	100
8.1. Skala wielkości dotacji do rolnictwa udzielanej w różnych krajach	102
8.2. Istnieje także potrzeba ustanowienia trwałych dotacji dla utrzymania żyzności gleby oraz ochrony wody pitnej.....	103
Rozdział 9. Unia Europejska staje wobec potrzeby dokonania niezbędnych korekt Wspólnej Polityki Rolnej	106
9.1. Wspieranie działań służących przewartościowaniu zapóźnień rozwojowych części krajów członkowskich UE	108
9.2. Od pięciu lat trwa kryzys finansowy w Unii i na świecie, a wciąż nie ma doktryny odpowiadającej na pytanie, czy będzie można uniknąć następnych kryzysów	109
9.3. Dalszy rozwój demograficzny i jego wpływ na rozwój gospodarki Europy	109
9.4. Reformy Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej wymaga także dostosowanie się wzajemne zakładów przemysłu przetwórczego surowców rolnych oraz rodzinnych gospodarstw rolnych	110
Rozdział 10. Dopłaty bezpośrednie UE w latach 2004-2013 i propozycje na lata 2014-2020	112
10.1. Płatności obszarowe w latach 2004-2006	113

10.2. Płatności bezpośrednie w latach 2007-2013	113
10.3. Planowane płatności obszarowe w latach 2014-2020.....	115
10.4. Reforma WPR na lata 2014-2020	119

Rozdział 11. Strategicznym zadaniem polskiego rolnictwa jest osiągnięcie najpóźniej w połowie XXI wieku wyraźnej dominacji rodzinnych gospodarstw rozwojowych (o powierzchni powyżej 30 ha) w użytkowaniu powierzchni użytków rolnych

11.1. W każdej gminie zaistnieć powinna sieć gospodarstw rolnych rozwojowych zdolnych do odtwarzania potencjału produkcyjnego.....	122
11.2. Instrumenty przyspieszania procesu restrukturyzacji i dostosowywania gospodarstw rolnych do ochrony samowystarczalności żywnościowej kraju.....	123
11.3. Coraz większa część ziemi powinna być w dyspozycji gospodarstw rolnych zdolnych do optymalnych nakładów na produkcję i innowację, czyli rozwojowych	124
11.4. Gospodarstwa rodzinne muszą nauczyć się grupowego przygotowywania dużych partii towaru dla zakładów przemysłowych. Do tego potrzebne są edukacja i nakłady inwestycyjne	125

Literatura

131